

5. Krupskyy, O.P. and Grynko, T. V. Conceptual approaches to formation of organizational culture of tourist enterprise: gender aspect. In: Problems of employment and labor relations in terms of economic instability: Collective monograph. Montreal, Canada: Publishing house «BREEZE», 2015, pp. 43-62.
6. Koch, A.J., D'Mello, S. D. and Sackett, P. R. A meta-analysis of gender stereotypes and bias in experimental simulations of employment decision making. *Journal of Applied Psychology*. 2015. Vol. 100, №. 1. P. 128-161. DOI: <https://doi.org/10.1037/a0036734>.
7. Procter and Gamble. Gender Equality. URL: <https://us.pg.com/gender-equality/>.
8. What Works: Gender Equality by Design. Home. Scholars at Harvard. URL: https://scholar.harvard.edu/iris_bohnet/what-works.
9. Гринько Т.В., Петренко Н.А. Сучасні проблеми розвитку жіночого підприємництва в Україні. *Економіка і менеджмент 2018: перспективи інтеграції та інноваційного розвитку*: зб. наук. праць Міжнар. наук-практ. Конф., 19-20 квіт. 2018 р.: у 8 т. Т. 3. Дніпро: Біла К.О. 2018. С. 79-81.

Вакуленко В. О., Стасюк Ю. М.

Дніпровський національний університет імені Олеся Гончара (Україна)

**ЕКОНОМІЧНІ ТА СОЦІАЛЬНІ АСПЕКТИ
БЕЗОПЛАТНОГО ДОНОРСТВА**

Донорство крові є невід'ємною частиною систем охорони здоров'я у всьому світі [3]. Воно забезпечує постійну доступність компонентів крові, необхідних для лікування багатьох захворювань і порятунку життів пацієнтів. Безкоштовні пожертви, засновані на альтруїзмі та волонтерстві, відіграють важливу роль у забезпеченні безпеки та достатності запасів крові. Однак цей процес має важливі економічні та соціальні наслідки, які необхідно ретельно вивчити та врахувати при розробці стратегій залучення донорів. З економічної точки зору, безкоштовні пожертви можуть допомогти знизити вартість системи переливання крові порівняно з платними пожертвами. Але для заохочення та утримання донорів необхідно інвестувати в інформаційні кампанії, створювати зручну інфраструктуру та забезпечувати відповідні умови для донорів. З соціальної точки зору, безкоштовні пожертви допомагають підвищити рівень солідарності та згуртованості в суспільстві, оскільки вони базуються на безкорисливості та турботі про інших. Крім того, це допомагає зменшити стигматизацію та дискримінацію певних груп населення, які часто стикаються з перешкодами у доступі до систем

донорства крові. Важливим рушієм готовності до безоплатного донорства є соціально-відповідальна культура підприємства [1; 2].

Тема безкоштовного донорства стала актуальною ще від 1660-х років, коли було проведено перші експерименти переливання крові в Англії [4]. Визначними стали наукові роботи таких авторів, як М. Мосс [5], Р.М. Солоу [7], О.В. Сергієнко [5], та ін. В роботі «The Gift Relationship: From Human Blood to Social Policy» [9] Р.М. Тітмус критикує комерціалізацію донорства крові та захищає британську систему безоплатного донорства. Навіть сьогодні тези Тітмуса використовуються в дискусіях щодо комерціалізації пожертвувань крові.

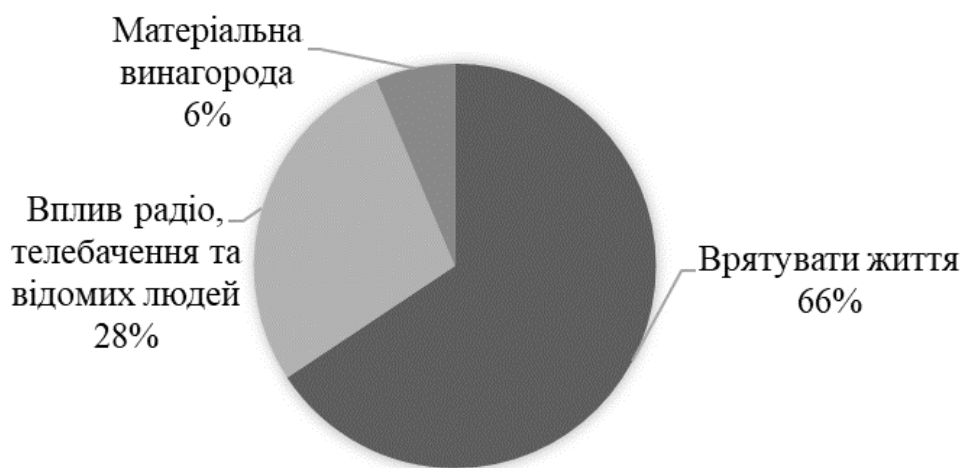
Донорство крові – складний процес, який має економічні та соціальні аспекти. В Україні слід створити міцну систему забору крові, щоб забезпечити лікарні стійким джерелом крові. Головним пріоритетом має бути добровільне та безоплатне донорство, що призведе до закриття комерційних центрів прийняття крові. Крім того, потрібно організувати процеси заготівлі, переробки, тестування та розподілу крові, а також контролювати побічні реакції. Егоїстична ринкова поведінка менш ефективна у розподілі обмежених ресурсів, оскільки лише забезпечені верстви населення можуть скористатися такими послугами.

Соціальні аспекти демонструють важливість безоплатного донорства крові. Основна причина полягає в тому, що оплачувані донори часто мають фінансову мотивацію, тоді як безоплатні донори діють з мотивів благородства та соціальної відповідальності. Це може вплинути на достовірність медичних даних, які надають донори. Донорство за гроші також призводить до ризику збору непридатної крові та витрати ресурсів на її утилізацію.

У червні 2019 року серед студентів Наукового коледжу охорони здоров'я Мізан-Аман (MAHSC) було проведено перехресне дослідження. У опитуванні прийняло участь 429 чоловік (студенти, лаборанти, медичні працівники), з них 394 студенти, що дало 91,8% відповідей. Результати дослідження наведено на рис. 1.

Отже, можна зробити висновок, що більшість людей будуть позитивно сприймати безоплатне донорство за умови наявності ефективної мотивації, зокрема через популяризацію інформаційних кампаній щодо донорства.

Люди відчувають внутрішню потребу допомагати, і безвигідна донорство крові є важливою складовою соціального капіталу. У статті журналу «The Economist» [8] було зазначено, що безоплатна передача крові є поширеною практикою в розвинених країнах, що вказує на вищий рівень альтруїзму, соціальної відповідальності та довіри до системи охорони здоров'я в цих суспільствах. Це свідчить про тісний зв'язок між економічними показниками країни та готовністю її громадян надавати безкорисливу допомогу навіть незнайомцям, сприяючи загальному добробуту суспільства. Крім того, це відображає високий рівень довіри населення в багатших країнах до медичної системи та впевненість, що їхні внески будуть ефективно використані та принесуть максимальну користь тим, хто цього потребує. Висока поширеність безоплатного донорства в розвинених країнах є важливим показником не лише економічного добробуту, але й високої суспільної солідарності, гуманізму, соціальної єдності та довіри до державних інституцій. Це свідчить про закріплені цінності та культуру взаємодопомоги в економічно процвітаючих націях.

**Рис. 1. Причини для донорства крові за результатами дослідження студентів Наукового коледжу охорони здоров'я у 2019 р.
Джерело: складено авторами за [10]**

Отже, безоплатне донорство крові є ключовим елементом ефективної системи охорони здоров'я у будь-якій країні, маючи значні переваги з економічної та соціальної перспектив. З одного боку, така практика допомагає зменшити

загальні витрати на забезпечення переливань крові, порівняно з платними донорствами. З іншого боку, безоплатне донорство сприяє підвищенню суспільної солідарності, альтруїзму та взаємодопомоги між громадянами.

Безоплатне донорство крові слід розглядати як пріоритет у формуванні ефективної та економічно обґрунтованої системи постачання крові та її компонентів. Державам необхідно активно підтримувати безоплатні донації шляхом проведення інформаційних кампаній, створення зручної інфраструктури та виховання цінностей гуманізму та взаємодопомоги в суспільстві. Це допоможе забезпечити стійкий доступ до крові, підвищить безпеку переливань та зміцнить соціальну єдність.

Список використаних джерел:

1. Карпюк З., Крупський О., Стасюк Ю. Перспективи розвитку соціальної відповідальності на основі досвіду світових фармацевтичних компаній. *Вчені записки Університету «КРОК»*. 2023. № 1 (69). С. 136-151.
2. Крупський О.П., Стасюк Ю.М. Особистість у просторі економічної культури. *Особистість у просторі культури*: Матеріали ІІ Севастопольського Міжнародного науково-практичного симпозиуму 23 вересня 2010 р. Севастополь: Рібест, 2010. С. 45-46.
3. Офіційний сайт ВООЗ URL: [https://www.who.int/europe/news? publishingoffices=9be40736-df8d-4fb1-a7f8-9ec7c8da7aff&newstypes=](https://www.who.int/europe/news?publishingoffices=9be40736-df8d-4fb1-a7f8-9ec7c8da7aff&newstypes=)
4. Farr A.D. The first human blood transfusion. *Medical history*. 1980. Vol. 24. №. 2. P. 143-162.
5. Mauss M. *Techniques, Technology and Civilisation* / ed. by N. Schlanger. New York: Durkheim Press; Berghahn Books, 2006. 434 p.
6. Sergiienko O.V. National blood system: current status and prospects. Organization of transfusion care in a medical institution. *Infusion & Chemotherapy*. 2020. №. 3.2. P. 259-261.
7. Solow R.M. The economics of resources or the resources of economics. *Classic papers in natural resource economics*. London: Palgrave Macmillan UK, 1974. P. 257-276.
8. The Economist. The global inequality of blood supplies, URL: <https://www.economist.com/graphic-detail/2017/06/14/the-global-inequality-of-blood-supplies>
9. Titmuss R. *The gift relationship: From human blood to social policy*. Policy Press, 2018, 320 p.
10. Yosef T. et al. Factors associated with blood donation practice among college students in Southwest Ethiopia. *The Open Public Health Journal*. 2020. Vol. 13. №. 1. <http://dx.doi.org/10.2174/1874944502013010677>.